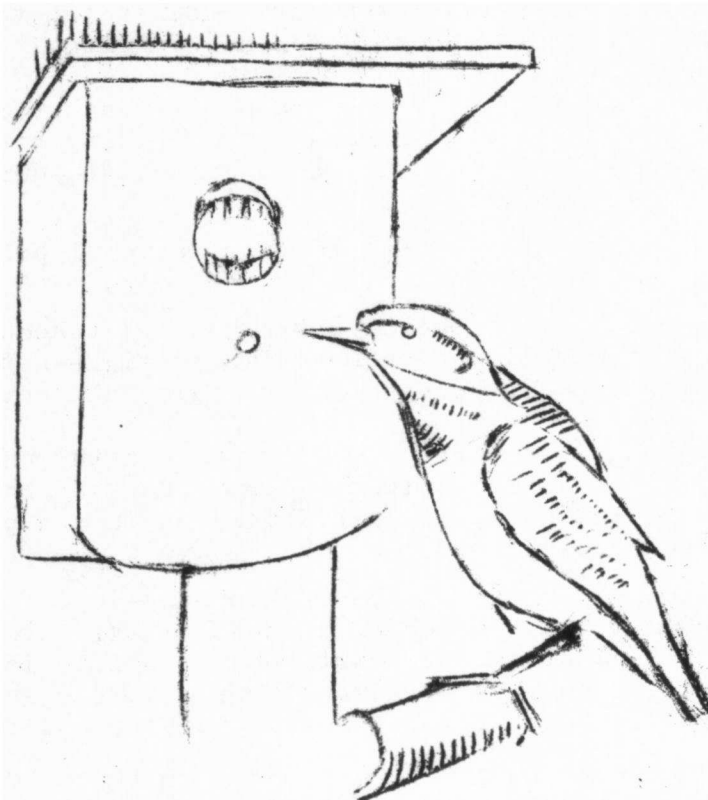


BROEDGEVAL VAN DRAAIHALS (*Jynx torquilla*) BIJ HUIZEN



De draaihal behoort tot de spechtenfamilie en is iets kleiner dan een veldleeuwerik. Hij zoekt zijn voedsel op groene spechte-manier, maar kan geen hollen hakken. Bij onraad draait en rekt hij de kop. In de broedtijd voordat het wijfje broedt, haalt hij nesten van andere hollenbroeders uit. Een verklaring is hiervoor nog niet gevonden.

Op 3 mei 1968 hoorde ik op de Noord-Crailoseweg het geluid van de draaihal. Na deze datum werd deze vogel bijna elke dag waargenomen. De draaihal is dit voorjaar meer in het Gooi waargenomen (7/4 De Beek; 18/4 Amsterdamse waterleiding; 18/4 Hilversums Wasmeer; alle exx.). Doordat dit exemplaar van de Noord Crailoseweg eind mei nog aanwezig was begon ik aan een broedgeval te denken. Temeer omdat de draaihal tot eindmei doortrekker is.

Op 30 mei trof ik in een nestkast in een tuin aan de N-Crailoseweg een draaihal aan. Het was een gewone houten mezenkast die 1 meter hoog hing en een vlieggatdoorsnede had van 31 bij 35 mm. Tevoren had in deze nestkast een koolmees met 8 eieren gezeten (3 mei); op 10 mei waren er nog 3 eieren over en op 17 mei waren alle eieren verdwenen. Iets dergelijks gebeurde met een kast die op 20 meter afstand hing; op 26/5 14 eieren en op 31-5 alle eieren verdwenen. Deze kast had een vlieggatdoorsnede van 33 mm.

Op 15 juni kon geconstateerd worden dat een draaihal op 6 eieren in eerstgehoemde kast zat te broeden. Op 22 juni hoorde ik voor de eerste keer het geluid van de jongen (een zacht wè-wè-wè). Op 30 juni waren er 3 jongen van ongeveer 8 dagen oud. Op 1 juli werd van 19.35 tot 20.35 u. de kast in de gaten gehouden. Van 19.35-19.57 u. werd er niet gevoerd. Vanaf 19.57 werd om de ongeveer 10 minuten 2x gevoerd (vermoedelijk 1x door het ♀ en eenmaal door het ♂). 's Ochtends 2 juli werd om de 5 minuten gevoerd; na elke twee of drie keer voederen verliet één van de ouders de nestkast met faces van de jongen. Op 3 juli werd gepost van 16.30 tot 18.30 u., er werd om de 7 minuten gevoerd. Meestal ging om ongeveer 20.45 één van de ouders op de jongen zitten voor de nacht. Een keer was een ekster in de buurt van de kast, één van de ouders alarmeerde (kèk-kèk-kèk) totdat de ekster verdween. Op 10 juli ontdekte ik toevallig dat de jongen niet meer gevoerd werden. Zij verzwakten hierdoor. En op advies van Mevr. Holzenspies heb ik de jongen (die 18 dagen oud waren) naar haar toegebracht. Begin augustus zijn de jongen goed en wel losgelaten.

Gebleken is dat één van de twee ouders geringd was en wel als nestjong op 26 juni 1967 op het landgoed Noord-Ginkel bij Ede (gld). Dit is interessant omdat er van een uitbreiding naar het noordwesten sprake zou kunnen zijn (parallel met de bonte vliegenvanger).

De draaihal is in Nederland een zeer schaarse broedvogel (d.w.z. 1-50 broedparen) vooral in het oosten van het land. De bekendste broedplaats is te Ede met 8 broedparen in nestkasten (1967).

In Ede:

In Ede hangen de kasten met draaihalzen in open gemengd bos. In dit geval hing de kast in een notenboom met lage grove dennen in de omgeving, het geheel omgeven door een grasveld. Deze broedplaats is iets afwijkend. Prof. Dr. Voous (1960) noemt als broedplaats : open loofbossen met grazige bodem; ook larixbossen, parken en tuinen met oude loofbomen.

De grootte van het vlieggat (31x35 mm.) is wat klein voor een draaihal, hij wrong zich erdoor. In Ede hadden de vlieggaten een doorsnede van 46 mm. Zover ik kon nagaan werden vooral mieren en mierepoppen gevoerd (ook stukjes glas en kiezelsteen voor de spijsvertering). Bij de Edense broedgevallen is gebleken, dat bij het ouder worden van de jongen de voederfrequentie snel stijgt. De draaihal uit Huizen voerde nogal onrégelmatig, wat verband kan houden met het moeilijker verkrijgen van voedsel.

Het aantal eieren (6) is normaal, het aantal jongen was de helft, wat er met de overige drie eieren gebeurd is, is een raadsel.

Of de draaihal eerder in het Gooi heeft gebroed is mij niet bekend. Of de draaihal het komende seizoen weer in het Gooi zal broeden, moet nog blijken.

E.R. Osieck.

Literatuur:

- Eyckman, De Nederlandse vogels Deel 1 (1939).
 Stel, Ardea 50, Aflevering 1-2 (1962).
 Voous K.H., Atlas der Europese vogels (1960).

P.s. Naderhand vernamen wij nog, dat er broedgevallen in 1950, 1951 en 1952 van draaihalzen moeten zijn voorgekomen in het gebied rond "Zonnestraal" en "Einde Gooi".

Red.